

> DÜBAM
DUNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

SEKTER STRATEJİNİN KISKACINDA YEMEN

> 2015 KASIM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM

SEKTER STRATEJİNİN KISKASINCA YEMEN

Genel Yayın Yönetmeni
Akif Emre

Yayın Koordinatörü
Hazinadar Hasan Hız

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

dübam

İÇİNDEKİLER

Akif Emre

Yemen’de mezhepçilik görünümlü oyun!.....9

Richard Falk

Yemen Suudilerin mezhepçi paranoyasının bedelini ödüyor.....14

Eymen Halid

Yemen başka bir Irak.....21

Glen Crey

Yemen, Suudi Arabistan ve İran’ın son savaş alanı.....25

Eli Lake

Suudiler Yemen’de liderliği nasıl ele geçirdi.....30

Frederic Wehrey

Yemen’de Suudi liderliğindeki felaket.....36

Doyle McManus

ABD Yemen’de Husilere neden kur yapıyor.....42

Afrah Nasser

Çatışma arasındaki Yemenli sivillerin dramı.....47

dübam

(SUNUŞ)

Ortadođu'da bölgesel siyaset derin bir kriz içerisinde. Arap Baharı adı verilen halk ayaklanmalarından bu yana bölgede iktidar değişimleri, iç çatışmalar ve krizlerin etkileri devam ediyor.

Yemen de bu krizlerin en katmerli yaşandığı ülkelerden biri. İç savaşın devam ettiği Mart 2015'te Husiler başkent Sana'yı ele geçirdi. Ve bu gelişmeden sonra mahiyet değiştiren iç savaş mezhep eksenli bir Suud-İran mücadelesine dönüştü. Çatışmaların yıkıcı etkileri tüm hızıyla devam ediyor. Şu ana kadar 32 bin insan öldü. Bunlardan çoğu sivillerden oluşuyor.

Yemen'deki bu çatışmaların karakterini çok farklı unsurlar belirliyor. Çatışmacı siyasete etki eden dağınık aşiret yapıları, mezhepler ve güç mücadeleleri gibi faktörler mevcut. Fakat medyada yansıtıldığı gibi gerçekten Yemen'de sadece bir mezhep savaşı mı var?

Elinizdeki bu dosya Yemen iç savaşının nedenlerini, bu savaşa etki eden faktörleri, Suudi - İran rekabetini ve küresel güçlerin neler planladığını ele alan yazılardan oluşuyor.

Çok yönlü düşünmeye kapı aralaması bakımından Dünya Bülteni okurlarının dikkatine sunuyoruz.

dübam

Yemen’de mezhepçilik görünümlü oyun!

Akif Emre

Bir kez daha içimizdeki cahiliye heyecanı kabardı. Sekter, etnik ya da ulusal aidiyet; İslami ve insani ölçülerin, adaletin, hakikatin yerine ikame edildikçe vicdanlarımız, adalet duygumuz, İslami bakışımız stratejik hesapların kurbanı olmaya devam edecek.

Öfke ve hamasetle ilkesel esasları göz ardı edip güncel ve politik çıkarları öne çıkaran medyatik algının esiri oldukça kazananı olamayan bir boğuşmaya itilmek isteniyoruz. İnsanlar en hassas ve zaaf içeren duygularından yakalanıyor ve hakikat kurban ediliyor. Bundan sonra kan dökülmesi kolaylaşıyor.

Bugün keskin, iri kelimelerle düşman icat eden manşetlerin, yazarların aksine biraz tarihe göz atmak bile ne yaman çelişkilerin yaşandığını, hamaset ve kutsallar adına hakikatin karartıldığını gösterir.

Yemen Osmanlı döneminde de yaman isyanların coğrafyasıdır; Batılı emperyalistlerin erken dönem el attıkları ve stratejik hesapların döndüğü bir bölgedir. Stratejik konumu bir yana bölgenin parçalı aşiret yapısı ve mezhebi farklılıkları bu kışkırtmalara çok müsaitti... Ve bugün de hala bu unsurlar çatışmanın karakterini belirliyor.

- Yemen isyanları 1911’de bir anlaşmayla bittiğinde İmam Yahya, Osmanlı’nın son anına kadar sadık kalmıştır. İmam Yahya İstiklal savaşı sırasında (1921) TBMM’ye mektup göndererek bağlılığını

açıklamıştır.

- Bugünkü isyanları ateşleyen gelişme, 1962'deki darbeyle imamlık yönetimine son verilmesi. Suudi, ülkesine sığınan Zeydi imamların iktidara gelmesini desteklerken Mısır radikal cumhuriyetçileri destekledi ve taraflar sıcak savaşa bile girdi. Mısır'ın Baasçı rejime destek vermek amacıyla askeri gücüyle doğrudan müdahalesi 1967 İsrail hezimetine kadar devam etti. Bugün Şii yayılmasına karşı Sünni kartını oynarken Suudi'nin o dönem Zeydi imamları desteklemesi bugün ironi gibi gelebilir.

- İç savaşa ara verilmesine rağmen 1977'de Şii kabilelerin merkezî ordudaki etkinliğini izale etme girişimi nedeniyle Devlet Başkanı Albay Hamdi bir suikasta kurban gitti.

- 1980-90 arası Kuzey ve Güney Yemen'in barışçıl yollarla birleşme çabaları ile geçecektir.

- 1990'ların başında iki Yemen'in birleşme aşamasında hem Şii grupların hem Selefi grupların örgütlenme ve eğitim-propaganda çalışmaları hız kazandı; meclise giren az sayıda Şii önderin örgütlü çalışmaları döneme damgasını vurdu.

- Bu arada bugün Sünni dünya adına bölgeye müdahil olmaya çalışan Suudi Arabistan'ın Sünni halkın inançlarına rağmen kendi mezhebî anlayışını yaymak için her türlü çabayı gösterdiğini...

- Özellikle İhvan'ın her türlü örgütlenme ve taban bulma faaliyetlerini siyasal baskı ile engellemeye çalışırken bugün El Kaide'nin temelini oluşturacak grup ve anlayışların önünü açtığını...

- Aynı zamanda geleneksel olarak Sünnilikle çok farkı olmayan Yemen Zeydiliği içinde Husiler üzerinde İran'ın özel çalışmalar yaparak caferileştirme çalışmalarını sistemik olarak yürüttüğünü ve

belli bir taban tutturduğunu hatırlamakta yarar var.

- Bugünkü isyana giden yolun ilk gelişmeleri için 2003’e dönüp bakılabilir. Birleşik Yemen’de Suudi ve Amerika güdümündeki yönetime karşı özellikle Şii gruplar arası protestolarla başlayan olaylar zamanla çatışmaya dönüşecektir.

- Husilerin lideri Hüseyin Husi’nin 10 Eylül 2004 yılında öldürülmesiyle çatışmalar geri dönülmez şekilde tırmanacak, hükümetin uzlaşma girişimlerinin karşılık bulması imkansızlaşacaktı. Mart 2005’de Şii grupların San’a’daki hükümet güçlerine karşı topyekun saldırılarıyla kanlı bir savaş ateşlenecektir.

- 2007 ve 2008’de varılan ateşkeslerin uygulamasında özellikle Suudi ile Katar arasındaki güç mücadelesinin önemli payı olduğunun altını çizmekte yarar var.

- 2009’da yeniden şiddetlenen Husilerle Yemen devlet başkanı Abdullah Salih yönetimi arasındaki çatışmalarda, Salih’in aşiretlerden topladığı binlerce Şii genci Husilere karşı cepheye sürmüştüğünü de hatırlamakta yarar var.

- Son gelişmelerin Tunus’ta başlayan Arap baharıyla ateşlendiğini; diğer bölgelere nazaran daha ılımlı bir geçiş sürecinin yaşandığını; yönetime karşı Husilerin, El Kaide’nin kendi hesaplarına mücadele ettiklerini; Suudi’nin halk arasında belli bir tabanı olan İhvan’ı bastırıldığını... son aşamada çökmüş bir merkezi yönetim ve Suudi etkisine direnecek hiç bir grubun kalmadığı bir istikrarsızlık ortamında Husilerin önündeki bütün engellerin kalktığını... İran’ın desteğinin yanı sıra dağılan ordunun ağır silahlarının Husilere geçmesinin sonucu etkilediğini...

- Suudi’nin Irak ve Suriye’de izlediği politikalara karşın İran’ın ve

Iraklı Şii grupların Yemen’de Şiiler üzerinden karşı cephe açtığını ya da tam tersi bir sebep-sonuç ilişkisinin geçerli olduğunu...

- Tüm bunları neden hatırlatıyoruz? Kısa Yemen tarihi bile tarafların hangi gerekçelerle, nasıl saf tuttıklarını gösteriyor; devletler oyunu ile halkın geleceğinin nasıl kana bulanacağını görelim.

- Dilimizi, gönlümüzü, bilincimizi, basiretimizi mezhep öfkesine bulaştırmadan, duygusal hamasete hakikati kurban etmeyen bir nazarla bakmayı deneyelim.

- Türkiye’nin stratejik çıkarlarından, İran’ın jeo-politik hesaplarından, Suudi’nin küresel angajmanlarından daha önemli değerlerin olduğunu; asıl olanın insanlığımızın, Müslümanların ve Müslümanlığın geleceği için korumamız gereken duyarlılıkların, değerlerin olduğunu bir kez daha sarsarak hatırlatmak için...

Yemen Suudilerin mezhepçi paranoyasının bedelini ödüyor

Richard Falk

Yemen'i etkileyen siyasi mücadeleye yönelik her türü kolay anlaşılır izah teşebbüsü akim kalmaya mahkumdur. Ülke, normal makul analiz kategorilerine meydan okuyan bir çelişkiler yumağıdır. İhtilafın etrafındaki siyasi sisin ötesine bakınca sivil nüfusun maruz kaldığı kronik acılarla ilgili trajik durum tüm çıplaklığıyla ortaya çıkıyor.

İç savaşın başlamasından uzun süre önce Yemen, gıda ve su kıtlığı ile karşı karşıya kalan, bölgedeki en fakir ülke olarak bilinirdi. BM tahminlerine göre nüfusun yüzde 80'i acil insani yardıma ihtiyaç duyuyor, nüfusun yüzde 40'ı da günde iki dolardan daha az parayla yaşıyor. Ayrıca, kitlesel açlık ve salgın hastalıklar patlak vermesi konusunda da yüksek risk var. Bu arka plana rağmen, BM Güvenlik Konseyi, Suudilerin Mart 2015'te sürekli hava saldırılarıyla başlattıkları büyük askeri müdahaleyi şok edici bir şekilde destekliyor görünüyor. Konsey, 2216 sayılı Husi karşıtı tek taraflı kararı oy birliğiyle kabul ederek durumu büsbütün kötüleştirdi. Suudilerin kuvvet kullanması uluslararası hukuka aykırıdır, BM Sözleşmesi'nin ana ilkelerini ihlal etmektedir ve Yemen toplumunun şiddetle harap edilmesini kuvvetlendirmektedir.

Kuzeyden başlayan ve başkent Sanaa'yı ele geçirerek Yemen yönetimini iktidardan uzaklaştıran Husi isyanının başarısı, Güvenlik

Konseyi tarafından yanlış bir şekilde askeri bir darbe olarak muamele gördü ve Suudi liderliğindeki koalisyonun müdahalesine hak verildi. Bu durumda 2013'te Mısır'daki aleni askeri darbeyi hatırlamak ilginç olacaktır. Orada seçilmiş liderlerin yerlerinden edilmesine karşı çok daha kanlı misillemeler yapılmış, BM salonlarında en ufak bir protesto fısıltısı duyulmamıştı. Orta Doğu'da jeopolitik böyledir.

Basite indirgenmiş söylem

Yemen'deki gelişmelerin anlaşılmasını daha da müşkül kılan, inanılmaz derecede karmaşık bir milli tarihi, basit bir Sünnilere karşı Şii rekabeti hikayesine indirgeme şeklindeki jeopolitik temayüldür.

Böyle bir yorumlama, her şeyden önce, Suudi Arabistan'ın Yemen'deki çatışmayı Suudi Arabistan ve Körfez'deki müttefiklerinin İran'a karşı daha geniş bir bölgede verdiği vekalet savaşının bir başka alanı olarak göstermesine imkan veriyor. Bu, ABD ve İsrail'in desteğini kazanmanın da en garantili yoludur. Bu mantık, son birkaç yıldır niçin Suriye'de Esad karşıtı kuvvetleri desteklediğinin açıklanmasında da krallığa çok iyi (dünyaya da çok kötü) hizmet etti. Eğer daha objektif düşünürsek bu mezhepçi bakışın, açıkladığından çok daha fazlasını örttüğünü anlamaya başlarız.

Örneğin iş Mısır'a gelince mezhepçi kalıp bir kenara atıldı ve Suudiler hemen, ülke üzerindeki kontrollerini pekiştirme gayesiyle mali güçlerini 2012'de General Sisi liderliğinde yapılan Müslüman Kardeşler karşıtı darbeye yardım için kullanmaya başladı. İsrail bir sene önce Gazze'ye saldırdığı zaman da Suudi Arabistan, İhvan'ın Sünni İslam versiyonu Hamas'ı yok etmesi için Tel Aviv'e şaşırtıcı bir şekilde yeşil ışık yaktığı gerçeğini gizlemedi. Bu durumda ortaya çıkan şey, bunun mezhepçi önceliklere dayalı bölgesel politika ol-

madığı, daha çok Suudi Arabistan'daki monarşide, bölgede kontrolü kaybettirecek, tehdit olarak algılanacak her siyasi eğilim zuhur ettiğinde endişeye kapılarak rejimin istikrarına olan hastalıklı bir meşguliyet olduğudur.

Yemen halkı, Suudilerdeki bu paranoyakça güvenlik politikaları yüzünden yüksek bir bedel ödüyor. Halen dünyanın büyük bölümü ninnilerle uyutuluyor ve kimse bu mezhepçilik hikayesinin gerisindeki sıkıntıyı görme zahmetine katlanmıyor. Mesela Batı Yemen'deki bölgesel düzen için iktidar paylaşımı isteyen Husileri büyük bir tehdit olarak gösteriyor. Ancak Arap Yarımadası'nda 1997'den bu yana El Kaide var. Ve son zamanlarda da İŞİD terörü söz konusu. Ancak bunlar Yemen'deki savaşın parçası olduğu nerdeyse hiç dile getirilmiyor.

Batı, en zorlu muhaliflerini zayıflatmak için elinden geleni yaptığı sırada Suudilerin Şii Husilere karşı savaşını böylesine desteklerken, bu süreçte Suudilerin askeri taktikleriyle Yemen'deki sivil nüfus daha da yabancılaştırılıyor, bu da dış müdahaleye karşı savaşmak için kararlı daha çok aşırı unsur ortaya çıkmasına yol açıyor. Bunlar Yemen'in kristal küresini karartmak için yeterli olmazsa bu durumda da içerideki müttefik kuvvetler devreye girer. Bir tarafta Ali Abdullah Salih'in yolsuzluklarla malül diktatörlüğünün 2012'deki halefi, aynı derecede yolsuz eski devlet başkanı Abd Rabbu Mansur Hadi tarafından başkanlık edilen rejim var. Hadi, halen sürgünde "hükümet ediyor" görünüyor.

Rejim karşıtları tarafında da Husilere ilaveten, Suudi müdahalesine karşı çıkan ve savaş dalgasının Hadi liderliğindeki hükümete karşı dönmesine yardım eden Salih'in idaresi altındaki asker

ve polis kuvvetleri var. Suudi Arabistan'ın ABD büyükelçisi Adil El Cubeyr'in savaş alanındaki zıt realiteye rağmen, "Yemen'in meşru hükümetinin devrilmesini önlemek için elimizden geleni yapacağız" dediği bildirildi. Trajik olarak bu, ülkenin insanlara açlık ve hastalık getirecek şekilde tarumar olması anlamına geliyor. Belki de büyük bir kara saldırısı başlatılarak insanlardaki hayal kırıklığı iyice tırmandırılacaktır.

Ne yapılmalı?

Yemen'e nasıl biraz barış getirilebileceğini bilmek zordur. Biz hem mezhepçi bakışın hem de Suudi müdahalelerinin çıkmaz yol olduğunu biliyoruz. Yapıcı bir yaklaşımın başlangıcı, meselenin kökenindeki sebepleri hesaba katmak olacaktır. Birkaç şey üzerinde düşünülmesi gerekiyor. Kuzey ve güney arasında uzun bir bölünme tecrübesi var. Bu da Yemen'in bütününe kapsayacak bir birlik hükümetinin ancak ya Salih gibi demir yumruklu bir diktatör ya da gerçek bir iktidar paylaşımı getirecek federasyon türü düzenlemeyle mümkün olduğu anlamına geliyor. Bunun dışında ülke, Süveyş kanalı ve doğuya yönelik ticaret güzergahlarının kontrolü gibi hayati ehemmiyetteki sömürgecilik öncelikleri sebebiyle Aden ve civarındaki İngiliz mevcudiyetiyle birlikte Osmanlı döneminin yaralarını da taşıyor.

Buna ilaveten, Yemen halen insanların sadakatlerine hükmeden aşiretlerden oluşuyor. Modern Avrupa'nın Orta Doğu'da egemen devletler konusundaki ısrarı, Yemen'de aşiret kimliğinin önce gelmesinin üstesinden gelinemediği için asla başarılı olamadı. Ülkede siyasi istikrar sağlama ihtimali, ya Suudi Arabistan'ın Salih'in diktatörlüğü (1990-2012) döneminde yaptığı gibi aşiretleri maddi açıdan desteklemek ya da özerk aşiret yönetimlerinden çok renkli bir örtü

oluşturmakla mümkündür. Coğrafya ve aşiretçilik hesaba katıldığında, Yemen’de ülkenin çatışmalarla dolu olmasını izah etmek için Şii-Sünni bölünmesi ya da Riyad-Tahran rekabetine başvurmak acımasız ve nafil bir fantezidir.

Tüm bu durum göz önüne alındığında, ne yapılması gerekir? Yemen’e biraz barış getirmenin anahtarı Washington’daki siyaset yapıcılarının elinde bulunuyor. ABD hükümeti Suudi monarşisindeki idarecilere ve İsrail’i yöneten fanatiklere esir olduğu için şimdilik bu anahtarı kullanmak söz konusu değil. Bu durum, Orta Doğu’daki siyasi karışıklıkları öldürücü bir hızda hareket eden değirmene saplanıp kalmış gibi yapıyor. Bundan nasıl çıkılacak? İşte mesele budur.

İyimser bir hedefle yeni bir düzen tesis etmenin ilk adımı olarak, hiçbiri ideal olmasa da yapılabilecek net iki hareket var. Birincisi, Suudilerin müdahalesine son verilmesini de içeren ateşkes görüşmeleri yapmak, ikincisi de iki sene önce Sanaa’da iktidar paylaşımı anlaşması için başarısız bir teşebbüste bulunan Milli Diyalog Konferansı’nı daha itibarlı şekilde ihya etmek. Bunun için gereken, hem kuzey-güney bölünmesine hem de dışarıdan yapılan muazzam ekonomik yardımlarla Yemen aşiretlerinin güçlerinin iki kat artmasına hassas bir siyasi geçiş dönemi tesis etmek ve bununla vazifeli olarak ülkede BM barış gücü mevcudiyetini sağlamaktır. Bunlardan daha azının işe yarama şansı yoktur. Bu mantıklı yol özellikle Kral Selman bin Abdülaziz El Suud ve onun askeri müdahalenin görünürdeki şampiyonu oğlu Savunma Bakanı Prens Muhammed bin Selman’ın saldırgan Suudi yönetimindeki kesif militanlık sebebiyle halihazırda tıkanmış vaziyettedir.

İsrail’le özel ilişkileri, Suudi Arabistan’la da kuvvetli bağları olan

Amerika Birleşik Devletleri, aynı zamanda hem gerçek hasımları AQAP ve IŞİD'e hem de gizli müttefiki Husilere muhalefet etmekteki ana çelişkiyi sineye çekmiş görünüyor. Düşmanının düşmanına dost olarak muamele etmek yerine Washington, meşhur deyimini tersini yapıyor. Bu kördüğüm Yemen halkını boğuyor. Düğümü çözmek, mevcut politikadan taban tabana bir kopuş gerektiriyor. Gidilecek yol belli ama oraya nasıl gidileceği belli değil. Bu arada cesetler yığılmaya devam ediyor.

Kaynak: The Middle East Eye

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

dübam

Yemen: Bir başka Irak

Eymen Halid

---

iç arzu ettiğimiz bir durum olmasa da Yemen bugün yavaş yavaş Irak'a dönüşmek üzere. Dün Irak'ta yaşananlar bugün de Yemen'de yaşanıyor. Göçler ve göç ettirilmeler, uzun süren kanlı savaşlar ve Suudi Arabistan sınırına yığılan binlerce mülteci mevcut durumun bir özeti. Buna karşılık Yemen'in kendisinin karşılayacağı farklı kesimlerden gelecek olan binlerce göçmen, daha açıkçası başta Somali olmak üzere pek çok Afrika ülkesinden Yemen'e akacak olan cihadçı askerler, yani Yemeni önümüzdeki yıllarda eşi görülmemiş kanlı bir savaş sahnesine dönüştürecek olan mücahidler de kıtanın ülkelerinden akmaya başlayacak.

Ülkedeki tüm tarafların çıkmaz bir yola girmeleri yüzünden silahtan başka açık bir kapı kalmaması, Yemen'de savaşın sadece görünen yüzü. Krizin derinliklerinde ise, Yemen'de siyasi tarafların uzun zaman önce kriz yönetmekten vazgeçip birbirlerinin ajanlığını yapmaya başlamaları yatıyor. Yemenli siyasilerin birbirlerine sundukları bu yolla, ülke birçok kişinin elinde çıkar hesapları uğruna rehin kalmış durumda.

Amerika, Yemen'in hikayesinde aslında daha fazla tükenmiş ve Irak bataklığının derinliğine saplanmış bir İran görmek istiyor. Yani İran'a gülümsemenin ve ihsan edilen diplomatik olanakların amacı,

farklı düzeylerde daha fazla tüketmek. Ekonomisinin kötü gidişatından şikayet eden bir İran var karşımızda. Diğer taraftan siyasi, bölgesel ve küresel ilişkileri de giderek zayıflıyor. Sosyal düzeyde de, siyasilerinin dini istismar ederek mezhep krizinin çatısını oluşturmak istemeleri başka bir kriz oluşturuyor. Ancak siyaset onlar için, krizi gizleyerek kendi çıkarlarını korumaktan başka bir şey değil. İran silahlar yapıyor, bu silahlarla bitmek bilmeyen savaş oyunlarının içine giriyor. Tarih bu oyunu bir de Mısır'da Muhammed Ali döneminde görmüştü. O da bütün gücüyle etrafına saldırmaya başlamıştı ama sonunda elindeki her şeyi terk etmek zorunda kaldı.

Amerika, Afrika kıtasını cihadçılardan kurtarmak istiyor. Daha doğrusu Babü'l Mendeb'i güvende tutması gerektiğini düşünüyor. Çünkü orada devlet çökerse, su koridorlarını korumak için uluslar arası bir karar gerekecek. Aynı durum Yemen için de geçerli. Amerikalıların bir gözleri Yemenin, diğer gözleri körfez ülkelerinin üzerinde. Bir yandan da küresel sermayenin peşinde. Bu yüzden kıtayı, petrol çölüne çevirmekle de ilgileniyor. Suudi Arabistan ise bu aralar en hassas günlerini yaşıyor. Amerikanın Yemende izlediği seyir, Suudi Arabistan için tek bir anlam taşıyor. Amerika, Suudi Arabistan'ın ayakta kalabilmesi için tek garanti. Tabi bu garantinin bedava olması düşünülemez. Suudi Arabistan'ın, Arap liderliği rolü son buldu. Yarın bir gün, kenarda bir rol belki alabilir. Hatta turistler Suudi Arabistan nerde diye sorduklarında "Katar'ın yanında bulunan bir yer" şeklinde bir cevap dahi alabilirler.

Suudi Arabistan'ın siyasi zayıflığı, körfezin diğer ülkelerinin de sessiz kalmasına ve bekleyişe geçmelerine neden oluyor. Bütün mali gücünü ise amerikan imparatorluğunun selameti için kullanıyor. Yani Araplar koyunların peşine düştüler ama onları kesmek mi

istiyorlar yoksa sadece yünlerini ayıklamak mı istiyorlar, bilmiyorlar.

Yemende ise, tüm taraflar kaybetmiş durumda. Ülkede şu an yaşananlar daha kıvılcımı bile ateşlemiş değil. Amerika için cihadçı askerlerin yatırım için iyi bir gelecek vadeden Afrika'nın çeşitli yerlerinden şimdilik Yemene akması bir problem teşkil etmiyor. Güneyin Arapları kendi topraklarında, el kaide fikrinin son bulunduğunu görecektir ama IŞİD'in doğuşuna şahid olacak. Yemen de IŞİD'in hedefleri arasına katılacak. Tüm bunlardan dolayı Yemende savaşı, tıpkı Irak savaşını andırıyor. Amerikanın bu ateşi söndürmek gibi bir niyeti yok. Çünkü Yemen onun için yeni bir ticari ve siyasi kazanç kapısı. Küresel ticari güçler savaşlar nedeniyle keselerini daha çok doldururken, siyasi açıdan İran'ın askerleriyle ve silahlarıyla Yemene gitmesinden daha sevimli bir şey olamaz. İsrail bu durumu uzaktan seyrediyor ve kendisini daha da güvende hissediyor.

Yani Babül mendeb gelecek dönemde siyasetin yeni bir anahtarı olarak karşımıza çıkıyor.

Kaynak: Kuds'ül Arabi

Dünya Bülteni için çeviren: Tuba Yıldız

dübam

Yemen, Suudi Arabistan ve İran'ın

son savaş alanı

Glen Carey

Suudi Arabistan'ın görünürde komşu hükümetin yardım çağrısına cevap olarak Yemen'de Husi isyancılara karşı askeri koalisyona liderlik etme kararı, ülkelerinin İran tarafından kuşatılmakta olduğuna dair Körfez yetkilileri arasındaki derin korkulardan da kaynaklanıyor.

BAE Dışişleri Bakanı Enver Gargaş, Bloomberg'e verdiği mülakatta bu yönde ifadelerde bulundu: "İran, Husi milislerinin askeri darbesiyle Yemen'de istediği stratejik açılıma kavuştuğunu düşündü. Irak ve Lübnan'da büyük zaferler elde eden İran, Suriye'de de nüfuzunu pekiştirmeye çalışıyor."

Diğerleri ise İran'ın Yemen'deki rolünün nispeten az olduğunu, oradaki olayların temelde Şii Husilerin devrik devlet başkanıyla ittifak ettiği bir iç mesele olduğunu savunuyor.

Öyle veya böyle, neticede Yemen, Sünni İslam'ın merkezi Suudi Arabistan'la Şii İran arasında vekaleten savaş verilen son alan oldu.

Dünyanın en büyük petrol ihracatçısı Suudi Arabistan, İran'ı Bahreyn ve ülkenin petrol bakımından zengin Doğu Eyaleti'nde Şii azınlığı karıştırmakla suçluyor. İran ve müttefikleri de Suudileri Sünni fanatikleri desteklemekle itham ediyor. Bu iki güç, her ikisi de IŞİD'e karşı savaşmasına rağmen, Suriye konusunda da mücadele içindeler.

Uzun süren gerginlik

Bu iki büyük güç arasındaki ilişkiler, İslam'ın birbirine rakip yorumları, İslam alemine liderlik etme arzusu, ABD ve diğer Batı ülkeleriyle ilişkiler sebebiyle uzun süredir gergindir. İran, 1979 senesindeki devrimden sonra Suudi Arabistan'ı Amerikan ajanı olmakla itham etti, Suudiler de İran'ı devrimi Irak gibi yerlere ihraç etmeye çalışmakla suçladı. İran ayrıca Suudi Arabistan'ın Mekke ve Medine gibi kutsal mekanlar üzerindeki gözetimini de sorguluyor.

ABD'nin şimdi nükleer programı konusunda İran'la anlaşma yapma çabaları da ABD'nin yakın müttefiki olmaya büyük kıymet veren Suudileri alarma geçirdi. Yemen'de Şiiilerin elde ettikleri kazançlar da Suudilerin endişelerini artırdı.

Chatham House'da önde gelen araştırmacılardan Jane Kinninmont, telefonla yaptığı açıklamada, "Onlar İran'ın kendi topraklarına da müdahale edeceklerinden endişe ediyorlar. Arka bahçelerinde İran'ın müdahalesi olarak gördükleri duruma müsamaha göstermeyeceklerine dair İran'a bir mesaj vermeye çalışıyorlar" dedi.

Suriye'de İran destekli Hizbullah savaşçıları Devlet Başkanı Beşar Esad'a yardım ederken Suudiler de Sünni isyancılara destek veriyor. Irak'ta Şiiilerin liderliğindeki hükümet IŞİD'deki Sünni militanlarla mücadele ediyor. İran, bölgeye müdahale ettiğine yönelik isnatları reddediyor ve Sünni idarecileri Şiiilere karşı ayrımcılık yapmakla suçluyor.

Ele geçirilen Sana'a

Gargaş, "Yemen'de siyasi bir süreç ve meşru bir hükümet vardı. Altı ay önce İran tarafından desteklenen bu Husi militanlar meşru hükümeti devirdi, siyasi süreci mahvetti. Yemen'deki darbe stratejik

bir değişiklikti” dedi.

Geçen ay Suudi destekli Devlet Başkanı Abdurrabu Mansur Hadi'yi Yemen'in başkentinden çıkmak zorunda bırakan Husiler, Şii ile bağlantılı Zeydi fırkasındanlar. Husiler, Sana'a'yı ele geçirmek için kuzeydeki üslerinden geçen sene çıktılar. Bunlar iktisadi iş birliğini görüşmek üzere bu ay Tahran'a bir heyet göndererek İran'la bağlarını kuvvetlendirdiler.

Suudi Arabistan ve müttefiklerinin Yemen'de Husi isyancıların mevzilerini bombalamaya başlamalarından birkaç saat sonra İran saldırıları kınadı. İran parlamentosunun milli güvenlik ve dış politika komitesinin başkanı Alaaddin Burucerci, saldırıların dönüp sonunda krallığı da vuracağı uyarısında bulundu.

İran devlet radyosuna konuşan Burucerci, “Yemenlilerin meseleleri bizzat Yemenliler tarafından çözülmelidir. Suudi Arabistan kendisini tehlikeli bir girdabın içine soktu” dedi.

Askeri manevralar

Bu ifadeler, Suudi Arabistan'ın Yemen'deki operasyonu Yemen'de “meşru hükümeti ele geçirmekten korumak” olarak tarifiyle çelişiyor. Suudi devlet televizyonu askeri görüntüler ve hava kuvvetlerinin manevralarını yayımlıyor, Savunma Bakanı Muhammed bin Selman'ı personeliyle savaş odasında toplanır vaziyette gösteriyor.

Körfez uzmanı ve İspanya'da Barcelona Uluslararası Araştırmalar Merkezi'nin önde gelen araştırmacılarından Eckart Woertz, telefonla yaptığı açıklamada, “Bu Şii karşıtı hissiyat sadece siyasetten kaynaklanmıyor, Vehhabilikteki şiddetli Şia karşıtı duruştan da kaynaklanıyor. Bu husumeti gösteren çok görüntü ve hassasiyet var” dedi.

Körfez uzmanı ve Carnegie Endowment for International Peace kurumunun Orta Doğu programının kıdemli araştırmacılarından Frederic Wehrey, e-mail ile gönderdiği mesajda, olayların tırmanması ve “Yemen’in egemenliğinin savunucuları olarak Husilere olan halk desteğinin artması, El Kaide ve IŞİD gibi terörist gruplara da daha fazla yayılmaları için fırsat doğması” riski olduğunu dile getirdi.

O, “Ben bu operasyonun net tesirinin, Yemen’in gelecekteki rotası için son derece tehlikeli olacağını düşünüyorum” dedi.

Yemen’deki çatışmalar, 1990’a kadar iki ayrı devlete bölünmüş olarak gelen Yemen’in Libya gibi parçalanabileceği endişelerine yol açtı. Libya’da iki rakip hükümet var ve bunların milisleri şehirlerin, havaalanlarının ve petrol sahalarının kontrolü için savaşıyor. Yemen’de merkezi otoritenin zayıflığı da zaten ülkede El Kaideye operasyonlarını genişletme imkanı getirmişti.

Yazarlar: Glen Carey ve Nafeesa Syeed

Kaynak: Bloomberg

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Suudiler Yemen’de liderliği nasıl ele geçirdi

Eli Lake

Yemen’deki iç savaşa Suudi Arabistan liderliğinde yapılan müdahale, hem koalisyonun büyüklüğü hem de hızla plan üzerinde birleşilmesi sebebiyle önemlidir. Hafta sonu Yemen’deki özel operasyon kuvvetlerini çeken ABD’ye Suudi hava kuvvetlerinin kullanılacağına dair sadece kısa bir uyarı yapıldı.

Amerikalı ve Arap yetkililer, bize askeri eylemi tetikleyen, Yemen’in liman şehri Aden’e saldıran İran destekli Husi isyancılar olduğunu söylüyorlar. Devlet Başkanı Abdurabbu Mansur Hadi ay başında şehre sığınmıştı. Perşembe günü Suudi jetleri Yemen’de Husi mevzilerini bombalarken Mısır savaş gemileri de Kızıldeniz’le Arap Denizi arasında stratejik bir su yolu olan Aden Körfezi’ne girdi.

Müzakerelere yakın kaynaklara göre Amerika’nın Orta Doğu’daki geleneksel müttefikleri -Suudi Arabistan, Kuveyt, Birleşik Arap Emirlikleri, Türkiye ve Mısır- askeri koalisyonu mart başında oluşturmaya başladı. Amerikalı yetkililer bize, Suudilerin pazar gününe kadar ABD’nin yeni ittifakı nasıl destekleyebileceği hususunda Obama yönetimiyle detaylı, üst düzey görüşmelere başlamadığını söylediler.

Milli Güvenlik Konseyi sözcüsü Bernadette Meehan, perşembe günü, “Suudiler ve Körfez’deki diğer partnerlerimiz, saldırıdan önce

günlerce askeri eylem de dahil ne tür bir seçenek düşündükleri hakkında bizimle görüşüyordu” dedi.

Saudi Arabistan'ın Washington'daki büyükelçisi Adil El Cubeyr de Meehan'ın söylediklerini destekledi. O, perşembe günü CNN'e yaptığı açıklamada, “Aylardır bu meseleyi ilke bazında Amerika Birleşik Devletleri'yle tartışıyorduk. Zaman yaklaştıkça daha detaylı görüşmelere başladık. Harekete geçme konusundaki nihai karar, Yemen'deki durum sebebiyle son ana kadar verilmedi. ABD bizim ne düşündüğümüzü net bir şekilde görüyordu. Bu konuda Beyaz Saray'la yakından istişare ettik ve iş birliği yaptık” dedi.

Zamanlama konusunda herkes aynı fikirde değil. ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM) komutanı General Lloyd Austin, Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi'nde perşembe günkü oturumda, Suudilerin gerçekten Yemen'e saldıracaklarını, operasyonun başlamasından bir saat öncesine kadar bilmediğini söyledi. Görev sahası Yemen'i de kapsayan Austin, normalde böyle bir askeri operasyonu bir saatten daha önce öğrenmeyi bekler. İsminin açıklanmasını istemeyen başka bir CENTCOM yetkilisi ise perşembe akşamı bize, Austin'in hafta sonu bir şeyler olacağına dair “işaretler” aldığını ama çarşamba gününe kadar bu konuda nihai teyid almadığını ifade etti.

ABD meclis üyelerine bilgi veren Suudi yetkililer, koalisyonla ilgili planların Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Suudi Arabistan'a yaptığı ziyareti takiben üç hafta önce başladığını söylediler. Erdoğan, toplantılar sırasında Yemen'de muhtemel askeri eylem konusunda bilgilendirildi, Türkiye'nin eylemi destekleyeceğinde

anlaşıldı.

Bu yüzden, Erdoğan'ın perşembe günü Türkiye'nin operasyonu onayladığını ve hatta ülkesinin lojistik destek bile verebileceğini söylemesi şaşırtıcı değil. Erdoğan, France 24'e verdiği mülakatta, "Suudi Arabistan'ın müdahalesini destekliyoruz" dedi. "İran ve terörist gruplar geri çekilmeli."

Operasyon planıyla ilgili daha fazla detay, Birleşik Arap Emirlikleri Dışişleri Bakanı Enver Gargaş tarafından perşembe günü gönderilen Arapça tvitten geldi. O, tvitinde, "Kararlılık Fırtınası Operasyonu kararı aceleyle alınmadı, öncesinde Husi grubuna karşı yoğun siyasi müzakereler, çabalar ve girişimler yapıldı. Operasyon, BAE tarafından 'tüm kapılar çalındıktan sonra' geldi" dedi.

Arap diplomatlar ve ABD yetkililerine göre, sonunda koalisyon Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da hafta sonu yapılan ve Kuveyt, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve Bahreyn'den üst düzey yetkililerin katıldığı toplantıda oluşturuldu. Suudi basını o zaman konferansın Yemen'deki krizin ele alınması için düzenlendiğini bildirmiş ama askeri kuvvet kullanımının değerlendirildiğine dair herhangi bir emarede bulunmamıştı.

Planla ilgili bazı detaylar halen müphem olarak kalsa da bir şey açık bir şekilde ortada: Suudi girişimi, Amerika'nın geleneksel Arap müttefiklerini İran'a karşı getiren yeni Orta Doğu Soğuk Savaşı'nda büyük bir adımdır. Bu karmaşık durum Amerika'nın bölgesel politikalarında da karışıklığa yol açtı. Başkan Barack Obama yönetimi bir yandan bu hafta sonu İsviçre'de İran'la nükleer bir çerçeve anlaşması yapmaya çalışıyordu. Suudi Arabistan ve Sünni Arap komşuları, özellikle İran'ın Lübnan, Irak, Suriye ve Yemen'de düş-

manlarını desteklemedeki rolünü göz önüne alarak bu anlaşmadan endişeliler.

Obama şimdi Yemen'de İran tarafından desteklenen Husi milislere karşı savaşa yardım ediyor. (ABD yetkilileri, bize ABD ordusunun Suudi jetlerine yakıt ikmali yaparak ve insansız hava araçları ve uydulardan elde edilen görüntülerle Suudi liderliğindeki operasyona destek verdiğini ifade ediyorlar.) Bu sırada ABD savaş uçakları komşu Irak'ta da Tikrit'te IŞİD'e karşı savaşan ve İran'a yakından bağlı olan Irak kuvvetlerine destek mahiyetinde saldırılara başladı. Bu bariz tezat, İran ve müttefiklerinin de kafasını karıştırıyor. İran destekli Şii milislerden bazıları kendilerini destekleyen ABD hava saldırıları sebebiyle Tikrit'te savaşa son vereceklerini duyurdular.

Durum, bazı önde gelen kanun yapıcılar için de kafa karıştırıcı. Senato Silahlı Kuvvetler Komitesi başkanı Senatör John McCain, perşembe günü gazetecilere Suudi liderliğindeki operasyona herhangi bir ABD yardımı olduğunu zannetmediğini söyledi. O, "Suudi Arabistan liderliğindeki bu ülkeler, ne bize haber verdiler ne de bizim iş birliği ya da yardımımızı istediler" dedi. "Bu, bizim İran'ın tarafını tuttuğumuza inanmalarından dolayıdır."

Washington Yakın Doğu Politikaları Enstitüsü'nde Körfez meseleleri uzmanı Simon Henderson, bize Yemen için yeni koalisyon kurulmasının ABD yönetimi için bir başarısızlık olarak değil, Amerika'nın Orta Doğu'daki geleneksel müttefiklerinin gücünün bir göstergesi olarak bakılması gerektiğini söyledi.

O, "Bu, Amerika'nın Arap müttefiklerinin hem kendi aralarında hem de Washington'la iş birliği yapmak istediklerini gösteren önemli bir örnektir" dedi. "İran'ın nükleer meselesine yönelik diplomamız

konusunda Arap müttefiklerdeki endişelere rağmen Arap başkentleri Washington'u döngünün içine çekmenin gerekliliğini iyi biliyor.”

Şimdi mesele, Obama'nın Yemen'de Amerika'nın müttefiklerine olan desteğinin, İsviçre'deki nükleer müzakerelerde İran'ın yeni bir müttefik olma ihtimalini güçleştirip güçleştirmeyeceğidir.

Yazarlar: Eli Lake ve Josh Rogin

Kaynak: Bloomberg

Dünya Bülteni için çeviren: Mehmet Şeyhoğlu

Yemen’de Suudi liderliğindeki felaket

Frederic Wehrey

Dışarıdan müdahale etmeleri için Yemen’in devrik Devlet Başkanı Abdurabbu Mansur Hadi’den talep geldiğini bildiren Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Katar, Kuveyt ve Ürdün hükümetleri, Yemen’deki Husi hareketine karşı havadan müdahale başlattılar. Türkiye lojistik destek vermeyi düşünürken Mısır da Yemen’in güneyinde Aden’e gitmek üzere dört savaş gemisi gönderdi ve “gerekli olması halinde kara birlikleri de gönderme” niyetini açıkladı. Sudan ve Pakistan’ın da operasyona katıldıkları bildiriliyor.

Arapça Ensarullah (Allah’ın Yardımcıları) diye bilinen Husiler, Yemen’in kuzeyinde 2003-2004’te isyan başlatan bir Zeydi Şii hareketidir. Arap Baharı devrimleri ve Yemen’de uzun süredir iktidarda olan baskıcı lider Ali Abdullah Salih’in 2012’de uluslararası gözetim altında devrilmesi sonrasındaki kaos ortamında Husiler -göründüğü kadarıyla İran’ın desteğiyle- Suudi destekli Hadi hükümetini yıkmak üzere güç tabanlarını genişlettiler.

Husiler 2014’te, halen iktidara gelmenin bir yolunu bulmak için çaba sarf eden Salih ailesinden müttefiklerle bağlantıya geçti ve hızla güneye doğru ilerleyerek başkent Sana’a’yı ele geçirdi. Onlar

daha sonra, 25 Mart'ta deniz yoluyla ülkeyi terk etmesinden önce Hadi'nin bulunduğu Aden'e yöneldi (Hadi'nin 26 Mart'ta Riyad'a geldiği duyuruldu.) Bu arada, bir yandan da ülkenin güney ve doğusunda Arap Yarımadası'nda El Kaide (AQAP) liderliğindeki Selefi-Sünni bir isyan giderek şiddetini artırıyor. Kendisini İslam Devleti olarak ilan eden örgüt de geçenlerde bir dizi vahşi katliam görüntüsü yayımlayarak Yemen'de kendisini tanıttı.

Kararlı Fırtına Operasyonu isimli müdahale, Umman dışında Körfez İşbirliği Konseyi'nin (KİK) tüm üyelerini kapsıyor. Ama operasyonun arkasındaki itici güç, açık bir şekilde, uzun zamandır Yemen siyasetinde etkili bir aktör olan Suudi Arabistan'dır.

Operasyon, sadece Yemen için değil Suudi Arabistan ve bölge için de kritik bir dönemde geldi. Eski Suudi Arabistan Kralı Abdullah Ocak 2015'te öldü ve yerine üvey kardeşi Kral Selman bin Abdülaziz geçti. Yemen, tahta geçtikten sonra Kral Selman'ın en önemli dış politika değişikliği oldu.

Kararlılık Fırtınası Operasyonu, diplomatik açıdan monarşi için önemli bir başarıdır. Bununla, Kasım 2014'te kurulan KİK ortak askeri komutası ilk kez kullanılmış oldu. Operasyon, Türkiye ve Katar'la titiz bir şekilde yapılan uzlaşmanın mahsulüdür. Amerika Birleşik Devletleri'nin operasyonu desteklemesi de önemlidir ve bu durum, Kral Abdullah'ın son senelerinde iki ülke arasında görülen uzaklaşmanın sona ermekte olduğunun da bir teyididir.

Operasyon, Selman'la özellikle gençliği ve tecrübesizliği sebebiyle başlangıçta savunma bakanı olarak atanması şüpheyle karşılanan oğlu Muhammed bin Selman'ın içerideki konumunu kuvvetlendirdi. Şimdi Suudi medyası Muhammed'i Husi karşıtı operasyona

liderlik ederken gösteriyor. Bir makalede “Kral Selman’ın oğulları hem karada hem havada Kararlılık Fırtınası’nın ön safındalar” denildi. Muhammed’in kardeşi Halid bin Selman da hava kuvvetleri pilotudur.

Yemen’de bugün meydana gelenler, bir seviyede İran ve Suudi Arabistan arasında din eksenli vekalet savaşıdır ama yine de bu yeterli bir izah değil. Her halükarda Suudiler İran’ın Husiler üzerindeki tesirlerini abarttılar. Yemen’de olanları İran’ın ülkeyi ele geçirmesi olarak göstermek, Suudi Arabistan’ın pozisyonuna ABD ve Körfez/Arap desteği almak için gereklidir. Yemen’de mesele, temelde mevziidir ve merkezle taşra arasındaki güç mücadelesidir. Suudiler mücadelede merkezin üzerine oynuyor.

Karada müttefik eksikliği

Bu operasyonda siyasi olarak ne tür bir devlet öngörüldüğü net olarak belli değil. Yemen’de Suudi Arabistan’ın geleneksel müttefiklerinin gücünü koruyabilecek operasyon, birkaç ay geç geldi. Güçlü El Ahmer ailesinin aşiret milis gücü, çeşitli Selefi gruplar gibi Suudi yanlısı gruplar ve devrik başkan Hadi’nin hükümeti 2014 ortalarında güneye doğru ilerleyişlerinde Husiler tarafından kesin bir şekilde mağlup edildi. Husi karşıtı gruplar ve bu kuvvetlerin güçlü kalıntıları bakımından herhangi bir eksiklik olmasa da ve bu tür birimler halen birleşip savaştığı bir güç oluşturabilecek olsa da şimdiye kadar bu yapılmadı. Bu hususta çok sayıda engel var.

Suudi Arabistan’ın karada şu an için ve belki de yakın bir gelecekte hava saldırılarından fayda sağlayacak güçlü bir müttefiki yoktur. Bu saldırılar yeterli de olmayabilir. Tarih, kara kuvvetleriyle desteklenmeyen hava saldırılarının kesin zafer getirmediğini gös-

teriyor.

Körfez ülkelerinin hava saldırılarının kapasitesi de abartılmamalı. Şu an için müdahale kuvvetlerinin seyyar Husi birimleri, şehirlerdeki savaşçılar ya da ikmal hatlarının yerine hava üsleri ve komuta merkezleri gibi önceden belirlenmiş sabit hedeflere yönelik olduğu görülüyor. Yemen’de halihazırda yapılmakta olan türdeki mücadelelerde çok daha işe yarayacak olan seyyar hedeflere yönelmesi, karada mahalli müttefiklerin koordinasyon vermesini ve hava saldırılarına yol gösterecek gözcüler kullanılmasını gerektirir.

Husileri kovmak üzere Suudilerin kara kuvvetleri gönderdiğini görmek, bir girdaba girme ihtimali göz önüne alındığında zor olacaktır. Belki Suudi Arabistan’ın sonuç vermeyen 2008-2009 müdahalesindeki benzer şekilde Suudi Arabistan-Yemen sınırında bir tampon bölge oluşturma gibi bir istisna olabilir. Yönetim ve silahlı kadrolarının önemli kısmının Suudi sınırındaki Saada bölgesinden geldiği göz önüne alındığında böyle bir müdahale Husiler üzerinde önemli bir baskı oluşturabilecek olsa da bu büyük bir çaba gerektirecek ve Sana’a ve Aden’deki durumu halletmeyecektir.

Ama gaye, askeri bir zafer olmayabilir. Suudiler hava operasyonunu iktidar paylaşım anlaşması için yapılabilecek müzakerelede elini kuvvetlendirmek için de kullanabilir. Onlar, karada nüfuz kazanmak ve Husi karşıtı kuvvetleri birleştirmek için Müslüman Kardeşler’le bağlantılı İslah Partisi’yle ilişkilerini yeniden canlandırıyorlar. Bu, son zamanlarda bölgede İhvan’a karşı daha ılımlı Suudi yaklaşımıyla da uyuyor.

Bu operasyon, Yemen’in geleceği konusunda son derece tehlikeli sonuçlar doğuracaktır. Operasyon karada daha fazla çatlakla-

ra yol açacak, belki de Yemen'in bağımsızlığının savunucuları diye Husilere olan halk desteğini daha da artıracak ve AQAP ve IŞİD'in yayılması için daha fazla fırsat doğuracaktır.

Kaynak: Carnegie Endowment for International Peace

Dünya Bülteni için çeviren: Arif Kaya

ABD Yemen’de kontrolü ele almaları için Husilere neden kur yapıyor?

Doyle McManus

Geçen hafta Yemen hükümetinin kontrolünü ele geçirdiklerini duyuran Şii Müslüman isyancı Husiler, pek de Amerika Birleşik Devletleri’nin doğal müttefiki olarak görünmüyorlar.

Bunların en sık kullandıkları sloganlardan biri, “Amerika’ya ölüm, İsrail’e ölüm ve kahrolsun Yahudiler”dir. Amerikalı yetkililer bunların İran’dan para, silah ve eğitim aldıklarını söylüyorlar. Bir İranlı yetkili, geçenlerde övünerek Irak, Suriye ve Lübnan’ın yanı sıra Husiler sayesinde Yemen’in başkentinin de “İran’ın elinde” olduğunu ifade etti.

Geçen hafta Obama yönetiminden yetkililer, Husi liderlerle görüşmeye ve onları Amerika Birleşik Devletleri’nin Husileri düşman olarak görmediğine ikna etmeye çalışıyordu. Bir yetkili bana, “Herkesle görüşüyoruz, bizimle görüşecek herkesle” dedi. Husilerin önde gelen liderleri şimdiye kadar bizimle görüşmek istemediler ama Amerikalılar bu konuda çalışmaya devam ediyor.

Vatanında ABD’nin nüfuzu daha az olmasını isteyen bir grupla işleyen bir ilişki kurmak üzere niçin bu kadar arzu duyuluyor? Çünkü ABD’nin El Kaide’ye karşı uzun süredir devam eden savaşında başlıca mücadele alanlarından biri olan Yemen’de şimdi Husiler ve onların müttefikleri iktidarda. Ve Husiler El Kaide’den nefret ediyorlar.

Amerikalı yetkililer, El Kaide’nin Yemen’deki kolunu, Amerikalı-

lara karşı uzak mesafeden saldırmaya olan meraklarından dolayı diğer tüm terörist gruplardan daha büyük bir tehdit olarak değerlendiriyorlar. Bilinen adıyla Arap Yarımadasında El Kaide grubu, hiçbiri başarılı olmasa da ABD uçaklarında bomba patlatmak üzere birkaç teşebbüste bulundu.

Husiler Şii, El Kaide ise fanatik Sünni’dir ama bunların husumeti temelde mezhepçilikten kaynaklanmıyor. Aralarında eski moda bir güç ve toprak mücadelesi var. Husiler asırlar boyunca Yemen’in kuzeybatısını yönetti. Bunlar, El Kaide tarafından güneyden yapılan akınlar sebebiyle alarma geçtiler. İki grup arasında çatışmalar yaşanıyordu. Husilerin, daha geçenlerde devirdikleri Yemen hükümetinden başlıca şikayeti, El Kaide’yle savaş için yeterince güç göndermemesiydi. El Kaide de geçen hafta Husileri -belki de biraz erkence- Amerika Birleşik Devletleri’nin sadık partneri olmakla suçlayan bir bildiri yayımladı.

Diğer bir deyişle, ABD için durum, “düşmanımın düşmanı dostumdur.” Peki Husilerin İran meselesi ne olacak? Düşmanımız El Kaide’nin düşmanının bizim Tahran’daki diğer düşmanlarımızın -veya hasmımızın- dostu olmasından endişelenmeli miyiz?

Senatör John S. McCain, geçen hafta “İran yürüyüşe geçti” diye uyardı. “Yemen’de hükümeti deviren, Arap Yarımadasında El Kaide değil, Husilerdir.” McCain, çözümün de “daha fazla postal” olduğunu söyledi. Ama ABD istila gücü olarak değil özel operasyonlar gücü olarak.

Obama yönetimi yetkilileri, ısrarla bu korkuların mübalağalı olduğunu ifade ediyorlar. Geçen hafta bir yetkili bana, “Husiler İran’dan destek alıyorlar ama İran tarafından kontrol edilmiyorlar” dedi.

Haftalar süren siyasi müzakerelerin çıkmaza girmesi sonrasında Husi liderler cuma günü Yemen parlamentosunu feshetti. Şimdi yeni bir geçiş hükümeti kurmaya çalışıyorlar ve bu hükümette ülkedeki hiziplerin çoğunun temsilcilerinin bulunacağını ifade ediyorlar. (Yemen'de 25 milyonluk nüfusun sadece üçte biri kadarı Husidir. Sadece Husilerden oluşacak bir hükümet güneydeki Sünnilerden çok az destek görür.)

Amerikalı yetkililer için asıl soru, müstakbel hükümetin El Kaide'ye karşı terörle mücadeleye katılmaya ikna olup olmayacağıdır. Aynen geçen hükümette hevesle bekledikleri gibi...

Bu durum Amerika Birleşik Devletleri'nin San'a'daki siyasi kaos arasında aylardır durdurduktan sonra son iki hafta Yemen'de insansız hava aracı saldırılarını yeniden başlatmasıyla test edildi.

Amerikalı yetkililer, kayda değer bir tepki gelmediğini görmekten memnun olduklarını ifade ettiler. Ama bu durumun devam etmesi pek muhtemel görünmüyor. Zira Husi liderler Yemen'in egemenliğine saldırı olarak görüp hep ABD'nin insansız hava aracı saldırılarını kınamışlardı. Husiler, El Kaide'yle kendilerinin başa çıkabileceğini söylüyorlar.

Amerikalı Yemen uzmanları da insansız hava aracı saldırılarının halk nezdinde hiç kabul görmediğini ifade ediyorlar. Yemen'de yaşayan ve Hobart and William Smith Colleges 'te profesör olan Stacey Philbrick Yadav, "Bu saldırılar gerçekten korkunç bir hoşnutsuzluğa yol açtı" dedi. "Bu stratejiyi savunan tek bir Yemenli görmedim. Bu, eleştirmek değil, daha çok tiksirmek gibidir."

Aslında Yemen Devlet Başkanı Abdu Rabu Mansur Hadi'nin devrilmesinin faktörlerinden biri de insansız hava aracı saldırıları-

dır. O, Amerika Birleşik Devletleri'yle açık bir iş birliği yaparak Amerikalı yetkilileri memnun etti ama kendi ülkesinin siyasi gruplarından destek almayı başaramadı.

Başkan Obama açısından bu ortaklığı canlı tutmaya çalışmaktan başka bir alternatif yoktur. Ama Amerikalı diplomatlar Yemen'deki yeni Husi iktidar sahipleriyle görüşmeyi ümitle beklerken Orta Doğu'daki güç siyaseti hakkında bazı eski dersleri de hatırlamak isteyebilirler.

Bir modelin başarılı olduğunu iddia etmeden önce (aynen Obama'nın geçen sonbahar Yemen hakkında söylediği gibi) dikkatli olun, sonra bu sözünüzden dolayı pişmanlık içinde yaşayabilirsiniz

Hadi'deki gibi sallantıdaki bir hükümet müttefikiniz olduğunu ilan ettiğinde bu ona ekstra bir hikmet kazandırmaz. Bir de düşmanınızın düşmanı bugün dostunuz olabilir ama bu, onun ebediyen dostunuz olacağı anlamına gelmez.

Kaynak: Los Angeles Times

Dünya Bülteni için çeviren: Arif Kaya

dübam

Çatışma arasındaki Yemenli sivillerin dramı

Afrah Nasser

Yemen’de her şey kötü gidiyor. Ve bu durum her zamankinden daha da kötü. 9 aydır devam eden savaş sadece ülkeyi paramparça etmiyor; aynı zamanda yoksulluk içindeki insanlar ülke dışına gitmek zorunda kalıyor. Cumhurbaşkanı Hadi ve onun başbakanı ülkenin bazı bölgelerindeki çatışmaların sona ereceği iddiasını yalanladı. Bu aslında Yemenlilerin yaşadığı sıkıntılar görmezden gelmesi anlamına geliyor.

Yemende savaşın iki tarafı var. Birincisi Suudi liderliğindeki koalisyon, ikincisiyse Salih-Huti ittifakı. Ve bu iki tarafın hem askeri hem de hava saldırıları Yemen’de çok büyük zulümlere sebep oldu. Son BM raporunda insan hakları ihlalleri Yemen’de durumun ne kadar ciddi olduğunu gösteriyor. Devam eden çatışmalarda 32 bin kişi öldü. Daha kötüsüyse bunlar ölümlerden 5 bin 700’ü çocuk, 830’u ise kadındı.

Yemen’deki sivillerin ölümleri daha da trajik bir hal alıyor. Suudi koalisyon liderliğinde Yemen’de bir düğün evinin bombalaması gibi trajik ölümler bunlar. Kadın ve çocuklar dahil olmak üzere düğün evine yapılan hava saldırısında 160’tan fazla sivil öldürülmüştü. Ve düğün evinin bile bombalandığı Yemen’de artık hiçbir yer güvenli değil. Bu yüzden Mart ayından bu yana 2 milyon 300 bin kişi yükselen şiddetten dolayı evlerini ve yurtlarını terk etti.

Yemen hayati ihtiyaçlar grubuna giren ilaç, yiyecek ve yakıt ihtiyacının yüzde 90'ını ihraç eden bir ülke. Ve durum böyleyken bu hayati mallar savaş silahı olarak kullanılıyor. Birleşmiş Milletler muhabirine göre, Yemen'in ana limanları Suudi koalisyonu tarafından deniz ablukası altına alındı. Bu durum Yemen nüfusunun yüzde 80'inin büyük bir felaketle karşı karşıya olduğunu gösteriyor. Suudiler ayrıca yardım malzemelerinin Husilerin kontrol ettiği bölgelere gönderilmesini de yasakladı. Savaşın yıkıcı etkileri bu taktikler üzerindeyken, Yemen'de 21 milyon 200 bin insanın büyük bir insani yardıma ihtiyacı var.

Yemen'de bu aybaşımda yoğun yağıştan kaynaklanan toprak kayması sebebiyle 26 kişi öldü ve bu kasırga binlerce aileyi de etkiledi. Halihazırdaki insani durum daha da kötüleşti. Bu şiddetli ihtiyaçların olduğu bir zamanda Yemen'de karaborsa da gittikçe yayılıyor. İnsanlar ihtiyaçlarını sadece yüksek fiyatlarla tedarik etmiyor, aynı zamanda sadece kısmi şeylere sahip olabiliyorlar. Mesela artık Yemen'de enerji ihtiyacı yalnızca güneş enerjisinden giderilmeye çalışılıyor. Ulaşımdaysa eşekler bu kıt durumda önemli bir ulaşım aracı oldu. Kısacası İnsanlar tırmanan şiddet içerisinde alternatif yöntemler üretiyor.

Yemen'de iç savaş devam ederken, bir arkadaşım şiddetin tırmanmasıyla Ürdün'e geçmişti. Oraya vardığında telefonla görüştük. Arkadaşım çile içerisinde yardım bekleyen Yemen halkının çığlıklarına uluslararası toplumun ve tüm dünyanın kulaklarını kapattığını ilk kez o zaman anladım diyordu. O Yemen'de dehşete düştüğü durum hakkında şu cümleleri sıralıyordu: "Ben Yemen'deyken, savaş nedeniyle dünyadan izole edilmiştik. Ancak bu süreçte ben uluslararası toplumun bizi bu durumdan kurtarmak

için bir şeyler yaptığını düşünüyordum. Fakat ülke dışına çıktığımda Yemen'deki savaşa yabancıların ne tepki verdiğini gördüm. Ve kim-
senin bizi umursamadığını anladım.”

Yemen'deki savaşa yönelik ilgisizliğin iki sebebi var. Birinci sebep Suudi ve İran'a bağlı iki farklı medyanın savaşa dair yanlış bilgiler vermesi. Bu iki ülkenin kontrolünde olan medya organları, Yemen'de mevcut savaşı sadece mezhepsel anlatılar üzerinden veriyor.

Zaten ülke içerisinde bağımsız yerel basın çoğunlukla susturuldu. Şu an medyayı kontrol eden egemen medyaysa savaş hakkında tamamıyla mezhepsel bir anlatı kullanıyor. Ama bu büyük ölçüde siyasi anlaşmazlıkları yansıtmıyor. Bu da Yemen savaşı hakkında uluslararası kamuoyunun anlayışını etkiliyor. Tıpkı gün geçtikçe vicdanlarını kaybeden Yemenlileri etkilediği gibi.

Savaşa karşı ilgisizliğin ikinci bir sebebiyse, Yemen savaşı hem bölgesel hem de büyük güçler için önemli bir kazanç haline gelmiştir. Mesela Suudi Arabistan, İngiltere'nin en büyük silah ithalatçısı olmuştur. Ve yine Suudiler ile ABD 1 milyar 290 milyon dolar silah anlaşması imzalamıştır. ABD Dışişleri Bakanlığı bu anlaşmanın onaylandığını geçtiğimiz günlerde açıkladı. Aslında sadece büyük güçler değil, aynı zamanda Kolombiya ve Sudan gibi birçok ülkeden askerler Yemen savaşında işe alım için bir fırsat buldu. Kısacası bu savaşın birçok kişiye önemli yararlarının olduğu aşikar. Ve bu yüzden savaşa ilgileri çok büyük. Tabii ki, Yemenlilerin yaşamları pahasına..

Yemenliler çilesi Tukidides'in şu sözleri ile özetlenebilir: “Güçlüler arzu ettiklerini yapar; zayıflar da başlarına geleni çeker.” Evet dünyanın en fakir ülkelerinden biri olan Yemen çaresizce Suudi ma-

kine gücü ile Salih-Husi ittifakının arasında kalmış durumda. Artık Yemenliler çift yüzlü bir kötülükle karşı karşıya olduklarını ve bütün dünyanın bu duruma ilgisiz olduğunu biliyorlar.

Yemen’de bütün bu zulümlere karşılık dünyanın ilgisizliği, insanlarda terk edilmiş hissini uyandırıyor. Ve onlar için her şeyden daha acı olan şey, kanlarının akmasının dünya için bir anlam ifade etmediği gerçeğidir. Gerçekten anlamak zor. Bütün dünya nasıl böyle büyük bir trajediyi görmezden gelebiliyor. Bu gerçekten insanlık için çok utanç vericidir.

Kaynak: Middle East Eye

Dünya Bülteni için çeviren: Hazinadar Hasan Hız

> DÜBAM DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

SEKTER STRATEJİNİN KISKACINDA YEMEN

> 2015 KASIM
DÜNYA BÜLTENİ ARAŞTIRMA MASASI

DÜBAM Yayınları
Küresel İletişim Merkezi
Barbaros Bulvarı, Balmumcu / Beşiktaş
Tel: (0212) 274 80 21 – 274 80 22
www.dunyabulteni.net/dubam

